

Perspektiver på Danmarks makroøkonomiske forhold

En analyse af de seneste 50 års offentlige indtægter og udgifter, samt den nuværende finanspolitiske situation

Konklusion

Danmarks offentlige finanser er i 2022 særdeles holdbare, med en lav ØMU-gæld, samt en høj ØMU-saldo. Desuden har de offentlige udgifter, som pct. af BNP, været faldende siden 2011, hvilket vidner om en økonomisk bæredygtig konjunktursituation. Om de offentlige udgifter, i en funktionel fordeling, kan det fastholdes, at de primært går til individuelle ydelser (70%, 2022) og i mindre grad går til offentlig service (30%, 2022). Realøkonomisk er det da også løn og varekøb i den offentlige sektor, samt indkomstoverførsler, der står for langt størstedelen af de offentlige udgifter (80%, 2022). Om finansieringen heraf kan det fastholdes, at indkomstskatter, samt afgifter på varer og ydelser (moms), står for omkring 90% af de samlede indtægter. De seneste års vækst indenfor medicinalindustrien har desuden gjort Novo Nordisk til en nævneværdig bidragsyder. En sådan afhængighed af et selskab kan føre risici med sig.

1. Introduktion

Indenfor økonomisk forskning, har der længe været en opfattelse af, at der er et uundgåeligt trade-off mellem lighed og efficiens (Okun, 1975). I den forbindelse er det, særligt i den amerikanske offentlighed, blevet proklameret, at betydelige skatter vil skade den økonomiske aktivitet. Til trods for dette, viser empirien dog, at skandinaviske lande — med nogle af verdens højeste skattetryk — placerer sig højt på en række makroøkonomiske parametre, herunder BNP per capita (Kleven, 2014). I den forbindelse undrer mange økonomer sig over, hvordan de skandinaviske lande kan have et så højt skattetryk, og stadigvæk opretholde en effektiv økonomi (Kleven, 2014).

Spørgsmålet har da også været genstand for en række økonomisk forskning (Kleven, 2014 eller Thustrup & Svarer, 2022), der hver især fremhæver forskellige aspekter af det danske skattesystem. Først og fremmest, argumenter Kleven (2014) for, at 'third party reporting' spiller en vigtig rolle, idet lang størstedelen af indkomstskat siden 1970 er blevet inddraget før lønnen er blevet udbetalt. Det betyder i praksis, at skatteunddragelse i dag vanskeligt. Desuden fremhæver artiklen (Kleven, 2014), at subsidier til ydelser, der fremmer beskæftigelse (børnepasning, folkeskole m.m.) er vigtige elementer i den danske skattepolitik. Forskning foretaget indenfor dansk og amerikansk arbejdsmarkedspolitik kan desuden dokumentere (Thustrup & Svarer, 2022), at den danske aktive arbejdsmarkedspolitik, der finansieres gennem skatter, bl.a. er med til at sikre makroøkonomisk stabilitet.

Den følgende analyse vil i den forbindelse undersøge, hvordan de offentlige indtægter og udgifter i Danmark har udviklet sig over de seneste 50 år. Som et led i finansieringen, vil medicinalindustriens vækst de seneste år undersøges. Elementer i finanspolitikken og dens formål vil desuden forklares, samtidig med, at udfordringer i forbindelse med at udforme finanspolitiske tiltag diskuteres.

Undersøgelsens struktur er givet ved, først at vende blikket mod de offentlige udgifter, og dernæst redegøre for finansieringen af selv samme. I den forbindelse vil Danmarks skattetryk sammenlignes med andre OECD lande. Afsluttende diskuteres og forklares dele af finanspolitikken.

Datagrundlaget for opgaven er givet ved makroøkonomiske indikatorer fra Danmark statistisk, samt udvalgte internationale statistiskbanker. Metodisk benyttes både faste og løbende priser, hvor førstnævnte fremkommer ved BNP deflatering.

Undersøgelsen når frem til, at den finanspolitiske situation i Danmark er særdeles holdbar med lav ØMO-gæld og høj ØMU-saldo. De offentlige udgifter som pct. af BNP har desuden været faldende siden 2011, hvilket vidner om positive konjunkturforskel, idet de offentlige udgifter er konjunkturbestemte og stiger i lavkonjunktur, samt falder i højkonjunktur (Johansen & Trier, 2023). Om de offentlige udgifter kan det desuden fastholdes, at disse i høj grad går til individuelle ydelser (70%, 2022), og i mindre grad offentlig service (30%, 2022). Realøkonomiske betyder det, at udgifter til løn og varekøb i produktionen udgør omkring 50% af de offentlige udgifter, mens indkomstoverførsler udgør omkring 30%. Om finansieringen af de offentlige udgifter kan det fastholdes, at indkomstskatter og afgifter på varer og ydelser spiller den største rolle og i 2022 stod for cirka 90% af alle skatteindtægter. De seneste års vækst i medicinalindustrien har desuden ført til, at Novo Nordisk nu er en nævneværdig bidragsyder til de offentlige finanser, hvorfor

deres skattebidrag i 2022 udgjorde cirka 1% af de samlede indtægter. En sådan afhængighed af et selskab kan være forbundet med risici.

2. Data og metode

Den anvendte data er registerbaseret, hvilket sikrer en høj validitet. Desuden er de offentlige klassificeret som efter hhv. en funktionel- og realøkonomisk fordeling. Her beskriver førstnævnte, en opdeling efter formålet med udgifterne, og giver dermed et indblik over størrelsesforholdene mellem de respektive udgiftsområder som f.eks. Miljøbeskyttelse, forsvar, sundhed, m.m. Den realøkonomiske fordeling viser derimod de offentlige udgifter opgjort på udgiftstyper. Der adskilles her mellem forbrug, løbende overførsler og kapitaludgifter (DST, 2011). Denne fordelingstype viser således, om der er tale i forbrug i produktionen, omfordeling eller investeringer (DST, 2011). Det kan i den forbindelse tilføjes, at det offentlige forbrug hovedsageligt består af løn til ansatte og varekøb i forbindelse af produktionen af offentlige ydelser.

Undersøgelsen benytter sig desuden af begrebet 'skattetryk', der kræver yderligere præcisering, idet der traditionelt er forskellige mål for skattetryk. Desuden er det vigtigt at træde varsomt, hvis man ønsker at sammenligne skattetrykket på tværs af landegrænser. Målet er nemlig meget påvirkeligt over for indretningen af de enkelte lands skatte- og indkomstoverførselssystem (Mackie & Poulin, 2023). Særligt skatteudgifter, der viser sig gennem skattefritagelse f.eks. børnefradraget, gør internationale sammenligninger svære (Mackie & Poulin, 2023).

Det mest brugte mål for skattetrykket, kaldes det traditionelle skattetryk og beregnes vha. nedenstående formel:

$$\frac{\text{Samlede skatter og afgifter}}{\text{BNP i markedspriser}} * 100$$

Til denne kan man dog indvende, at man som nævner bør bruge de samlede disponible indkomst i samfundet. Et sådant mål giver nemlig en mere præcis måling af den byrde, skatter og afgifter udgør for økonomien, idet det tager højde for de faktiske penge, som borgere og virksomheder har til rådighed efter skat. Det korrigerede skattetryk defineres da som nedenstående, hvor økonomiens disponible indkomst måles som den disponible bruttonationalindkomst i markedspriser (Mackie & Poulin, 2023).

$$\frac{\text{Samlede skatter og afgifter}}{\text{Disp. BNP i markedspriser}} * 100$$

Til dette mål vil man dog kunne indvende, at de samlede skatter og afgifter ikke kan betragtes isoleret, i det det offentlige udbetaler en række ydelser (Mackie & Poulin, 2023). Som alternativ til de samlede skatter og afgifter kan man da bruge den disponible offentlige bruttoindkomst (Mackie & Poulin, 2023). Dette udtryk benævnes 'det modificerede skattetryk' og defineres herunder.

$$\frac{\text{Disp. offentlig bruttoindkomst}}{\text{Disp. BNP i markedspriser}} * 100$$

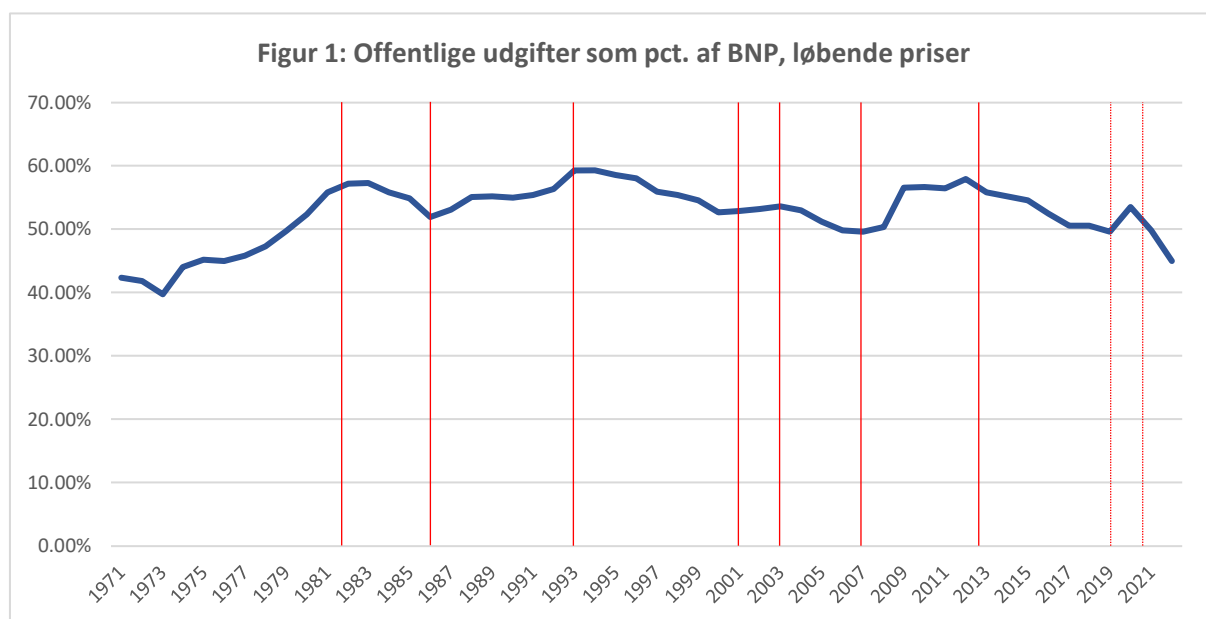
Dette mål for skattetrykket giver tager således hensyn til, hvor stor en del af den samlede udgifter og indtægter, der kan bruges som offentlige udgifter. I analysen benyttes alle skattetryk, idet de hver især bidrager med nødvendige nuancerer.

For at bestemme udviklingen i de offentlige udgifter i faste priser, bruges en BNP deflator, der har til formål at fjerne effekten af prisændringer og dermed tillade en sammenligning af de offentlige udgifters købekraft over tid. Det betyder, at man kan måle den reele vækst i de offentlige udgifter, uafhængigt af inflationens påvirkning.

3. Resultater

3.1 Hvordan har de offentlige udgifter udviklet sig i Danmark over de seneste 50 år?

Figur 1 viser de offentlige udgifter som pct. af BNP. Af figuren fremgår det, at de offentlige udgifter har været stigende fra 40 – 60% i perioden 1970 – 1990. Dette blev efterfulgt af faldende tendens frem til 2007. I den efterfølgende periode begyndte de offentlige udgifter igen at stige op til 58%. Fra 2013 til 2022, har udgifterne dog igen været faldende, med undtagelse af Corona krisen. Det kan i den forbindelse bemærkes, at der er en sammenhæng mellem konjunkturforskydninger og størrelsen på de offentlige udgifter. I perioder med lavkonjunktur (1987-1993, 2001-2003, 2008-2013, evt. 2020) er der således en stigning i de offentlige udgifter, mens de offentlige udgifter falder under højkonjunkturer (1982-1986, 1994-2001, 2004-2007). Det kan forklares ud fra det faktum, at der under lavkonjunkturer bl.a. er højere arbejdsløshed, hvorfor det offentlige har større udgifter til overførselsindkomster.

Amn.: De røde linjer viser konjunkturskift.

Kilde: Danmarkstatistik.dk, OFF3, NAN1 (egne beregninger)

Ovenstående udvikling peger desuden i retning af, at den aktive arbejdsmarkedspolitik i Danmark udgør en vigtig del af de offentlige udgifter. I den forbindelse bør det tilføjes, at de offentlige udgifter til arbejdsmarkedspolitik under lavkonjunkturer er et makroøkonomisk vigtigt redskab for at begrænse de økonomiske skadevirkninger i perioden (Kleven, 2014).

Det er dog ikke kun de offentlige udgifter, som pct. af BNP, der har ændret sig siden 1971. Også i den realøkonomiske fordeling, har man kunne iagttage ændringer i, hvordan de offentlige udgifter administreres. Tabel viser i forbindelse en oversigt over de realøkonomiske udgifter i udvalgte år.

Tabel 1: Realøkonomisk forvaltning af udgifterne i offentlig forvaltning og service

	2022	1990	2000	2010	2022
	<i>Mia kr.</i>	<i>Pct. af BNP</i>	<i>Pct. af BNP</i>	<i>Pct. af BNP</i>	<i>Pct. af BNP</i>
Aflønning af ansatte	385,94	16,7%	15,5%	17,3%	13,6%
Forbrug i produktionen	225,81	6,2%	7,5%	9,4%	8,0%
Renter mv.	20,45	6,8%	3,7%	1,9%	0,7%
Subsidier	39,91	2,4%	2,0%	2,0%	1,4%
Løbende overførsler	462,77	18,5%	19,49%	20,6%	16,3%
Kapitaludgifter	102,96	3,2%	3,1%	3,7%	3,6%
Øvrige udgifter	36,72	1,2%	1,3%	1,8%	1,3%
I alt	1273,55	55,0%	52,7%	56,7%	45,0%

Amn.: Øvrige udgifter dækker over andre produktionsskatter, samt sociale ydelser i naturallier.

Kilde: Danmarkstatistisk.dk, OFF3, NAN1 (egne beregninger)

Af ovenstående tabel fremgår det bl.a., at udgifterne til løn og varekøb i den offentlige sektor udgjorde cirka 50% af de offentlige udgifter i 2022, mens indkomstoverførsler til husholdninger udgjorde omkring 30%. De øvrige cirka 20% fordeler sig således på bl.a. offentlige investeringer, subsidier til virksomheder, samt renter mv. Det kan desuden aflæses, at udgifterne til løn og produktion i det offentlige i 2022 er på sit laveste ift. 1990, 2000 & 2010.

Vender man blikket mod formålet med de offentlige udgifter, fremgår det af tabel 2, at omkring 30% af de offentlige udgifter i 2022 er kollektive¹, mens cirka 70% er private². En vigtig årsag til, at en række af de kollektive udgifter finansieres gennem skattebetaling er, at tjenesten har karakter af et offentligt gode, og derfor ikke er ekskluderbart og rivaliserende. Eksempler herpå er gadebelysning, nationalt forsvar eller offentlig orden og sikkerhed. Alle disse goder er ikke ekskluderbare, samt ikke rivaliserende, hvorfor de vil blive underproduceret i en almindelig markedsligevægt. Det kan forklares ud fra det faktum, at virksomheder ikke har et incitament til at producere denne type goder, idet godet ikke er ekskluderbart. Det betyder, at de fleste forbrugere ville undlade at betale for godet og i stedet håbe på at kunne nyde godt af andres betaling ("free-rider"-problemet). De individuelle ydelser er derimod fuldt ekskluderbare, samt rivaliserende i forbrug. Årsagen til, at de stilles til rådighed af det offentlige er dermed primært af fordelingshensyn, samt de positive eksternaliteter ydelserne kan medføre for samfundet³.

¹ Generelle offentlige tjenester, forsvar, offentlig orden og sikkerhed, økonomiske anliggender, miljøbeskyttelse, boliger og off. faciliteter, fritid, kultur og religion.

² Sundhedsvæsen, Undervisning, social beskyttelse.

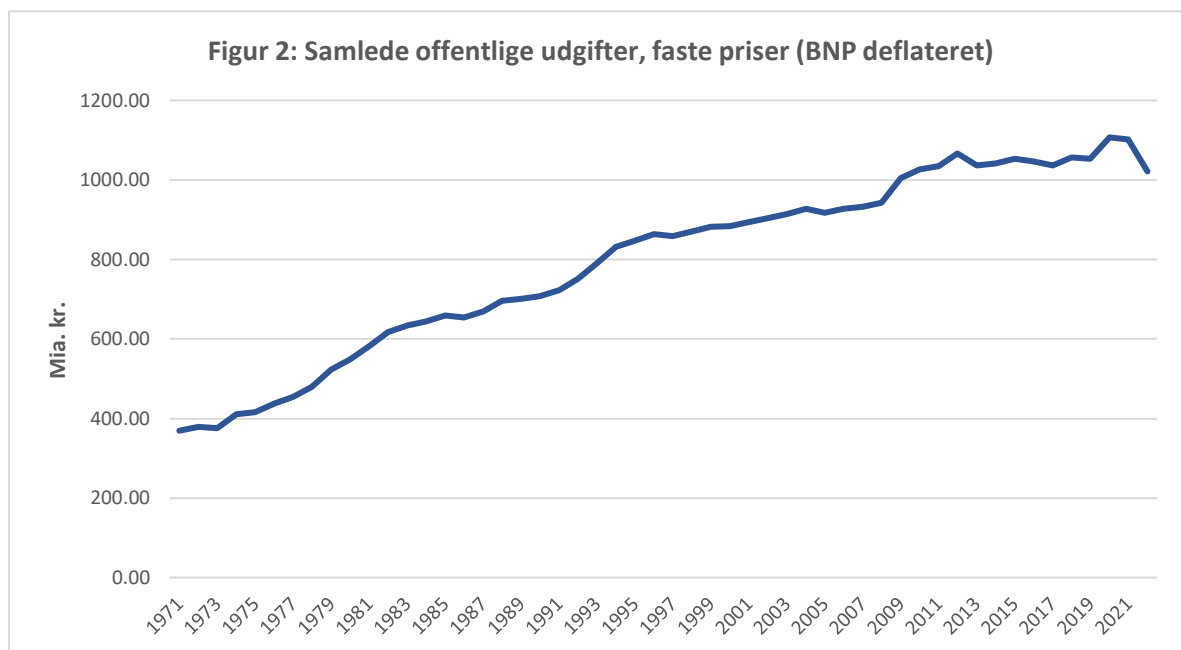
³ Disse ydelser vil ligeledes blive underproduceret i markedsligevægten, fordi aktørerne på markedet handler efter egne præferencer (MPB & MPC) og ikke samfundets bedste (MSB & MSC).

Tabel 2: Funktionel fordeling udgifterne i offentlig forvaltning og service (COFOG)

	2022	2022	2022
	<i>Mia kr.</i>	<i>Pct. af udgifter</i>	<i>Pct. af BNP</i>
Generelle off. tjenester	164,2	12,9%	5,8%
Forsvar	34,4	2,7%	1,2%
Orden og sikkerhed	25,0	2,0%	0,9%
Økonomiske anliggender	83,4	6,5%	2,9%
Miljøbeskyttelse	10,2	0,8%	0,4%
Boliger og off. faciliteter	4,6	0,4%	0,2%
Sundhedsvæsen	225,5	17,7%	8,0%
Fritid, kultur og religion	39,6	3,1%	1,4%
Undervisning	150,3	11,18%	5,3%
Social beskyttelse	537,0	42,1%	19,0%
Total	1.274		

Kilde: Danmarkstatistisk.dk, OFF29, NAN1 (egne beregninger)

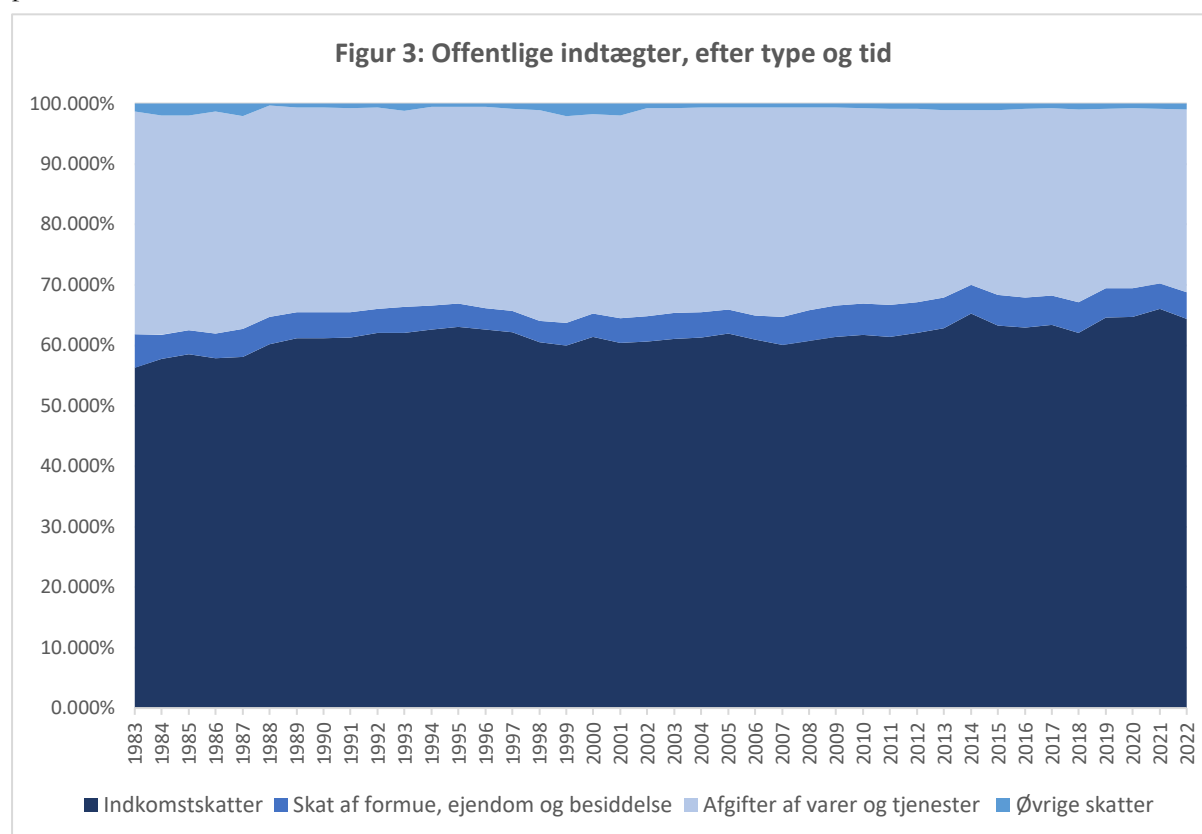
Figur 2 viser i den forbindelse de samlede offentlige udgifter i perioden 1971 – 2022. Datagrundlaget er givet ved faste priser, idet der er BNP deflateret. Det betyder, at effekten af prisændringer er taget ud af datasættet. Af figuren fremgår det, at de offentlige udgifter har været nogenlunde konstant stigende i perioden, hvilket vidner om, at velfærdsstatens omfang er vokset i perioden. Særligt i velfærdsstatens tidlige år (1970-1980) stiger udgifterne meget stejlt. Det følgende vil da vende blikket mod indtægtssiden, og undersøge, hvordan de stigende udgifter finansieres.

Kilde: Danmarkstatistisk.dk, OFF3, NAN1 (egne beregninger)

3.2 Finansiering af de offentlige udgifter

Af figur 3 fremgår det, at de offentlige udgifter er finansieret af indkomstskatter, samt afgifter på varer og tjenester (moms). I 2022 udgjorde indkomstskatter således omkring 60% af de offentlige indtægter, mens afgifter stod for cirka 30%. De øvrige 10% er således dækket af formue, besiddelses- og ejendomsskat, samt øvrige skatter. Den indbyrdes fordeling af skatternes bidrag, har ikke udviklet sig bemærkelsesværdigt i perioden.

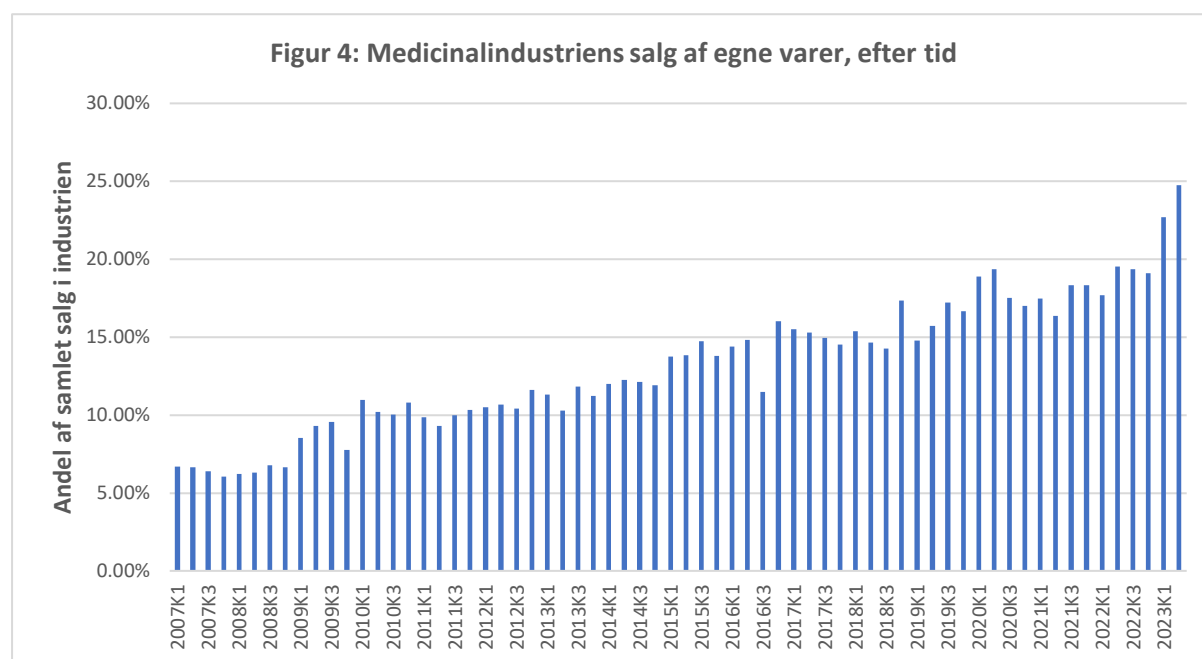
Amn.: Øvrige skatter dækker over: Obligatoriske bidrag til sociale ydelser, andre arbejdsmarkedsbidrag, samt andre produktionsskatter.

Kilde: Danmarkstatistisk.dk, SKAT (egne beregninger)

Til gengæld har skattetrykkets størrelsen varieret gennem de seneste 50 år. Af bilag 1 fremgår det da, at det traditionelle skattetryk er vokset fra 40% til 50% i perioden 1980 – 1990 (velfærdsstatens udvikling) og herefter har været let faldende. I 2020 havde med 47,9% det højeste traditionelle skattetryk blandt OECD landende, efterfulgt af Frankrig, Italien og Belgien (Mackie & Poulin, 2023). I dag er det traditionelle skattetryk givet ved 42,2% (omtrent det samme som det korrigerede), mens det modificerede skattetryk er givet ved 27,9%. Det betyder, at 27,9% af den disponible BNP i markedspriser kan bruges til offentlige udgifter.

De seneste år er det desuden værd at nævne, at medicinalindustrien har oplevet en markant fremgang, hvorfor deres andel af de samlede skatter er vokset betydeligt. Af figur 4 fremgår det i den forbindelse, at medicinalindustriens salg af egne varer (og dermed indirekte betaling af afgifter som moms), er steget betydeligt siden 2007. Medicinalindustrien står dermed i første kvartal af 2023 for omkring 25% af industriens samlede salg, hvilket er en fremgang på omkring 20 procent point sammenlignet med 2007.

Novo Nordisk er da i dag også det med en markedsværdi på 470 milliarder USD (pr. 26.11.23) det mest værdifuldeselskab i EU. Novo nordisk betalte således omkring 13 milliarder DKK i selskabsskat skat i 2022 (Macrotrends, 2023), hvilket svarer til omkring 1% af de danske skatteindtægter. De danske skatteindtægter er således i større grad blevet afhængige af Novo Nordisk bidrag. En sådan udvikling har i andre lande vist sig at være forbundet med en risiko, idet f.eks. Nokias nedgang havde store konsekvenser for den finske økonomi (Katharina, 2019).

Kilde: Danmarkstatistisk.dk, VARER2S (egne beregninger)

Mere generelt om beskatning er det værd at understrege, at skatter kan skabe forvriddninger for samfundsøkonomien. Dette kan bedst illustreres ved at betragte et individ og dets forbrug af to goder, forbrug og fritid, hvor 'prisen' på fritid er alternativt omkostningen (at arbejde), dvs. løn efter skat. Hvis skatten nu stiger, vil lønnen efter skat falde hvilket betyder, at prisen på fritid falder. Antager man nu, at fritid er et normalt gode, vil forbruget efter fritid stige (substitutionseffekten), og individet vil arbejde mindre. Omvendt, vil den samlede disponible indkomst for personen falde, hvilket betyder, at man forbruger mindre af alt, og kan ikke opretholde samme forbrug med mindre arbejde (indkomst). Det er endnu ikke empirisk afgjort hvilke af de fænomener, der dominerer, men sædvanligvis er substitutionseffekten stærkest (Gørtz & Wüst, 2023). Uanset, viser forskning indenfor skatteområdet i Danmark — med fokus på skatternes forvriddninger — at arbejdsudbuddet ikke i særlig grad påvirkes negativt af den nuværende skattesats (Svarer & Thustrup, 2022).

3.3 Finanspolitik og styring af offentlig økonomi

Finanspolitikken er med til sikre en stabil økonomisk udvikling med høj beskæftigelse og lav ledighed. Det gøres bl.a. ved at udjævne konjunkturudsving vha. offentlige indtægter og udgifter. I en lavkonjunktur vil der da oftest føres en ekspansiv finanspolitik, der har til formål at øge BNP væksten gennem en række offentlige udgifter. Det skal dog bemærkes, at mulighederne for at føre en ekspansiv finanspolitik afhænger

af, om der er tilstrækkelige finanspolitiske handlemuligheder, altså om de offentlige finanser er tilpas holdbare i udgangssituationen (Johansen & Trier, 2023). Omvendt vil der i en højkonjunktur oftest føres en kontraktiv finanspolitisk, der har til formål at øge de offentlige indtægter og afdæmpe væksten. I praksis kan der dog være udfordringer ved at 'fine-tune' finanspolitikken, idet der bl.a. er forsinkelser af de statistiske oplysninger om den økonomiske udvikling, samt reaktionstid og administrativ byrde (Johansen & Trier, 2023).

Saldoen på de samlede offentlige finanser (ØMU-saldo) er defineret som drifts- og kapitalindtægter, minus de samlede drifts- og kapitaludgifter i offentlig forvaltning og service (Johansen & Trier, 2023). Blandt EU lande er det i den forbindelse vedtaget, at underskuddet på de samlede offentlige finanser ikke må overstige -3%. Af bilag 2 fremgår det i den forbindelse, at Danmark i 2022 havde et samlede overskud på 3,3%, svarende til 6,3 procent point over konvergenskriteriet. Ifølge denne indikator vurderes de offentlige finanser da at være holdbare (Johansen & Trier, 2023). De økonomiske råds seneste prognoser forudser desuden et overskud på 1,3 i 2023 med en holdbardsindikator på 0,3% af BNP (DØR, 2023).

I nogle tilfælde vil det desuden være hensigtsmæssigt at undersøge den primære saldo, der er defineret som saldoen på de offentlige finanser ekskl. nettorenteindtægter. Der har i 2022 været renteindtægter på 0,3% af BNP, hvilket betyder, at den primære saldo er givet ved 3% af BNP (Johansen & Trier, 2023). Den primære saldo er altså i højere grad et mål for, hvordan den nuværende finanspolitik klarer sig. Afsluttende kan den strukturelle saldo bruges, hvis man ønsker et mål for den offentlige saldo rensset for konjunkturer og midlertidige forholds indflydelse. Danmarks strukturelle underskud må pt. ikke overstige 1% af BNP (Johansen & Trier, 2023). De økonomiske råd forudser i den her et overskud på 0,8% af BNP i 2023, hvilket yderligere vidner om en stærk finanspolitisk situation (DØR, 2023).

Afsluttende er det værd at vende blikket mod den offentlige gæld (ØMU-gæld), der i store træk følger udviklingen i saldoen, idet et overskud på de offentlige finanser (strømsførelsen), alt andet lige, reducerer gælden med samme størrelse og vice versa ved underskud (Johansen & Trier, 2023). Ifølge Stabilitets- og vækstpakten må ØMU-gælden højst udgøre 60% af det årlige BNP, hvilket Danmark siden 1999 har overholdt (Johansen & Trier, 2023). Af bilag 3 fremgår det, at Danmark i 2022 havde en ØMU-gæld på 29,8% af BNP, og dermed var blandt de EU lande med lavest gæld. Af figuren fremgår det desuden, at de sydeuropæiske lande som eks. Grækenland og Italien har en høj ØMU-gæld, hvilket da også var en medvirkende årsag til euro-krisen. Hændelser som disse er da med til at understrege vigtigheden af en holdbar finanspolitik.

4. Konklusion

Afsluttende kan det fastholdes, at Danmark står i en finanspolitisk særdeles holdbar situation med høj ØMU-saldo, samt lav ØMO-gæld. Det kan desuden tilføjes, at de samlede skatteudgifter som andel af BNP har været faldende siden 2011, og i høj grad er konjunkturbestemt. Det vil sige, at skatteudgifterne stiger i lavkonjunkturer og vice versa. Generelt går skatteindtægterne desuden primært til private ydelser (70% i 2022) og i mindre grad offentlig service (30% i 2022). Om indtægtssiden kan det fastholdes, at de offentlige

indtægter primært drives af personskatter, samt afgifter på varer og ydelser (90% i 2022). De seneste års vækst indenfor medicinalindustrien har desuden betydet, at Novo Nordisk er blevet en større bidragsyder og i 2022 stod for omkring 1% af de samlede skatteindtægter. En sådan afhængighed af et selskab kan være risikabel. Det overlades dog til fremtidig økonomisk forskning at analysere de makroøkonomiske konsekvenser heraf mere nøje.

Litteratur

DST. (2011). Offentlige finanser . dst.dk.

<https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=16252&sid=17off>

DØR. (s.d.). Seneste vurdering af finanspolitiske mål. Dors.dk. Lokaliseret den 2023 på

<https://dors.dk/offentlige-finanser/finanspolitisk-vagthund/seneste-vurdering-finanspolitiske-maal>

Gørtz, m & Wüst, M. (2023). Forelæsning #11: Offentlig økonomi – skatter og skattetryk

Johansen, P. & Trier, M. (2023). Danmarks økonomi siden 1980 (21. udg.). Djøf.

Katharina, M. (2019). Rise and Fall of Nokia: Impact on the Finnish Economy [Bachelorprojekt, KAMK]. .

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/166242/Megerle_Katharina.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Kleven, H. (2014). How Can Scandinavians Tax So Much?†. *Journal of Economic Perspectives*, (28), s. 77-98.

Mackie, M. & Poulin, P. (2023). Statistisk Tiårsoversigt 2023. Danmarks Statistisk.

https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=47221&sid=sto2023_rettet_05092023

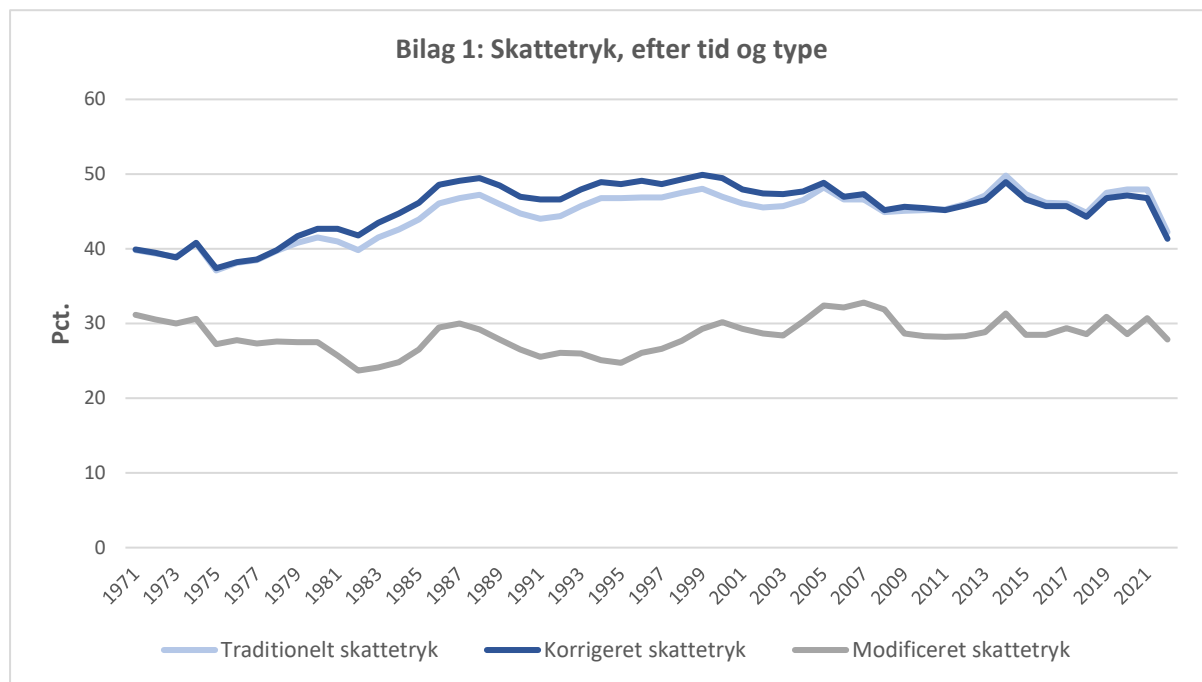
Macrotrends. (s.d.). Novo Nordisk Income Taxes 2010-2023 | NVO. Macrotrends.net.

<https://www.macrotrends.net/stocks/charts/NVO/novo-nordisk/total-provision-income-taxes>

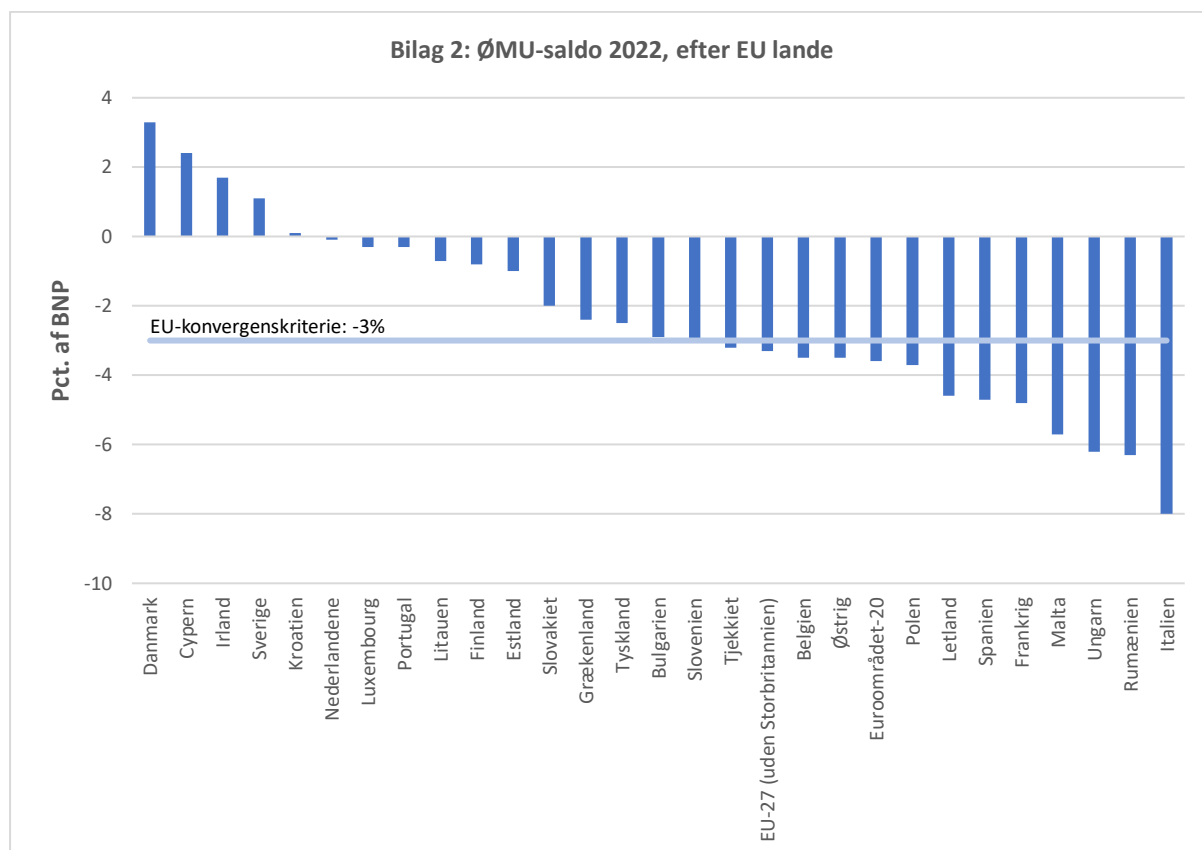
Okun, A. (1975). Equality and efficiency, the big tradeoff. Brookings Institution Press.

Svarer, M. & Thustrup, C. (2022). Danish Flexicurity: Rights and Duties. *Journal of Economic Perspectives*, (1), s. 81-102.

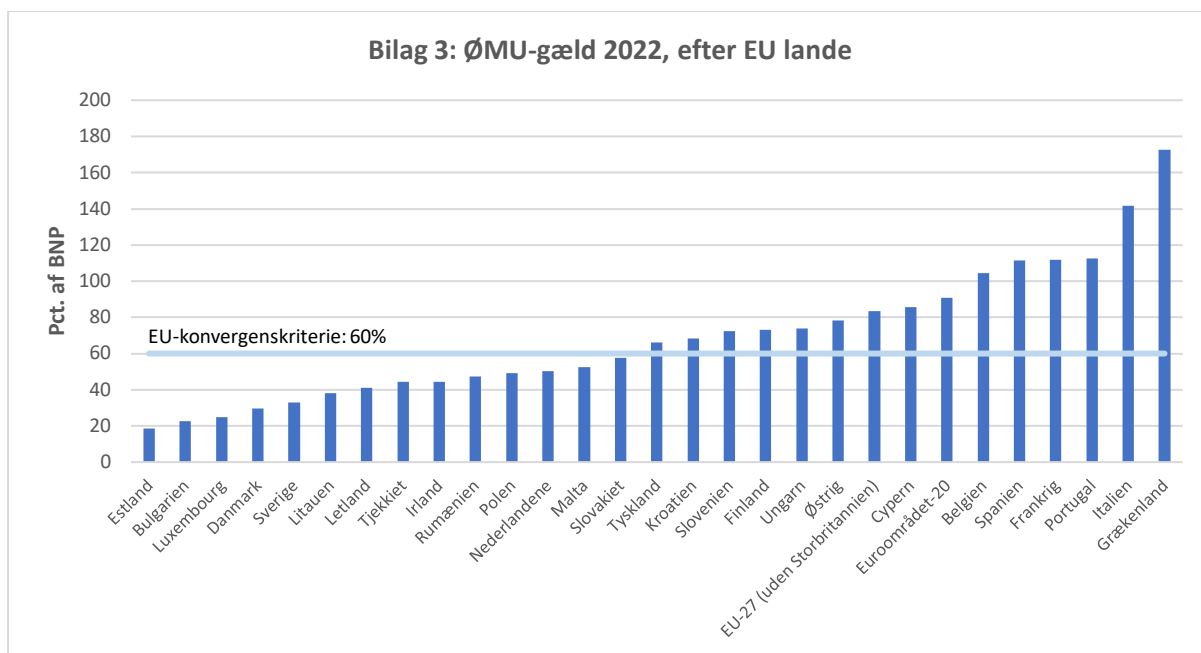
Bilag

Kilde: Danmarkstatistisk.dk, SKTRYK (egne beregninger)

Kilde: Danmarkstatistisk.dk, EDP1 (egne beregninger)

Kilde: Danmarkstatistik.dk, EDP1 (egne beregninger)